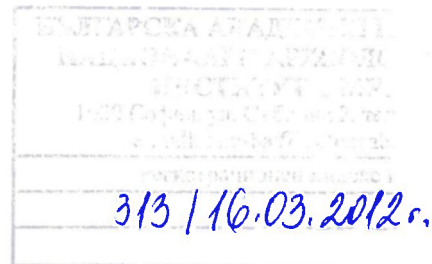

Становище

от проф. д-рн Елисавета Димитрова Божилова

по конкурс за заемане на академичната длъжност “доцент” по научна специалност 01.06.03 - Ботаника, професионално направление 4.3 Биологични науки, обявен в ДВ бр. №89/11.11.2011 г. от НАИМ при БАН

В обявения конкурс участва като единствен кандидат главен асистент д-р Цветана Николаева Попова, която работи от 1986 г. в НАИМ при БАН. Представени са общо 53 научни статии, от които 10 са преди заемането на длъжността главен асистент през 1993 г. Освен това кандидатката участва с две самостоятелни монографии, от които едната е издадена в Англия (2010 г.) и обхваща палеоетноботанически данни от България за периода 6000-2000 ВС, а другата е отпечатана в Интрадисциплинарни изследвания (2009 г.) и представлява каталог на проучените растителни макроостанки за периода 1980-2008 г. Д-р Ц. Попова участва самостоятелно с отделни глави в 6 монографии и като съавтор в 2 монографии. Има участие в един учебник за студенти от специалността археология и е била научен ръководител на двама дипломанти от Катедра Ботаника при Биологическия факултет на СУ “Св. Кл. Охридски”. Значително е участието ѝ с доклади на национални и международни научни форуми (конгреси, конференции, симпозиуми, сесии). В национални прояви е участвала с 5 доклада, а в международни проведени в България с 12. В чужбина е изнесла 13 доклада от които 10 са самостоятелни. Тази активност е от значение за запознаване на научната общност с палеоетноботаническите данни от различни периоди и обекти в България. В научната ѝ дейност следва да се отбележи и участието в общо 8 национални и международни проекта.

Научните приноси на д-р Ц. Попова са в областта на палеоетноботаниката. В научната си дейност тя прилага нови методи – флотационен, изследване на ями и др. Значителен е броят на изследваните обекти, от които са установени отглежданите културни растения, както и плевелни и диворастващи видове. Определена е дървесина от широколистни и иглолистни дървесни видове, използвана за различни цели от населението в проучените селища. Това представлява важна информация от ботаническа гледна точка за възстановяване състава на горите и на съответните палеоклиматични и палеоекологични условия.

Значителен брой от публикациите са свързани с изследвания на праисторически обекти (36 на брой), главно по долините на реките Струма и Места, както и в Югоизточна и Северна България. За всеки обект са определени освен културните и плевелни растения, така и диворастящите тревисти както и овъглената дървесина. Резултатите са обобщени в горепосочената монография от 2010 г. Направените изводи за връзките на отделните растителни видове с близки райони са от значение и за праисторията.

Друго важно направление в изследователската дейност на д-р Ц. Попова е свързано с Желязната епоха, Античността и Римската епоха. За тези изследвания е характерно включването на растенията намерени в светилища от равнините и от предпланините и планините. Използването на различни растения при ритуалните погребения в отделните светилища позволява да се направят заключения за отглежданите видове и за пренасяните от близки страни растения. В низинните светилища преобладават еднозърнестата и двузърнеста пшеница, както и просо и ечемик. При по-голяма надморска височина преобладават ръжта и просото, които са били отглеждани при по-ниски температури и по-бедни почви. Определената дървесина от низините е главно от различни видове дъб, а в скалните светилища тя е по-разнообразна.

Третото направление е свързано с обобщаване на проучванията на кандидатката и на други изследователи в каталога от 2009 г за палеоетноботаническите находки. За проучените обекти през един продължителен период (1980-2008 г.) са установени 201 растителни вида, от които 25 дървесни, 11 плодни, диворастящи и 18 храстови. От намерените останки от 92 вида тревисти растения културните са 55. Диворастящи растения които са били събирани са дрян, грозде, бяз. Вероятно черешите, сливите и ябълките са също от диворастящи видове през бронзовата епоха (№30). Внесени видове с предполагаем източник Гърция или Мала Азия са фурми и пиния (№№1, 15, 31). Изказва се предположение, че лозата освен диворастяща е била и отглеждана (№12). Допуска се, че смокинята е внесена в България сравнително рано, но може да е била и диворастяща в южните райони. Новоустановени за страната ни видове са нахут, сорго, ориз, шам фъстък и др. (№№1, 13, 15, 16, 30, 31), които са били пренесени през различни периоди. Препоръчително е при установяването на нови видове да се прилагат и карти на районите, в които тези растения са диворастящи или са били пренесени.

Заклучение

Научната продукция на д-р Ц. Попова е значителна по обем, в нея се съдържат съществени научни приноси в областта на палеоетноботаниката в резултат от проучени материали от многобройни археологически обекти с приложението на съвременни изследователски методи.

Като се вземе под внимание гореизложеното считам, че гл. асистент д-р Цветана Николаева Попова притежава всички необходими качества и отговаря напълно на поставените изисквания от НАИМ при БАН за заемане на академичната длъжност “доцент” по научна специалност 01.06.03 - Ботаника, професионално направление 4.3 Биологични науки.

09.03. 2012 г.

Изготвил становището:

(проф. дбн Елисавета Д. Божилова)

